

Ratapihankatu 43 ja 45 asemakaavan nro 9020 luontoarvojen esiselvitys

5.3.2025

WSP Projekti 321634

Tekijä: Sara Caetano

Tarkastaja: Anni-Elina Tietäväinen

Sisällysluettelo

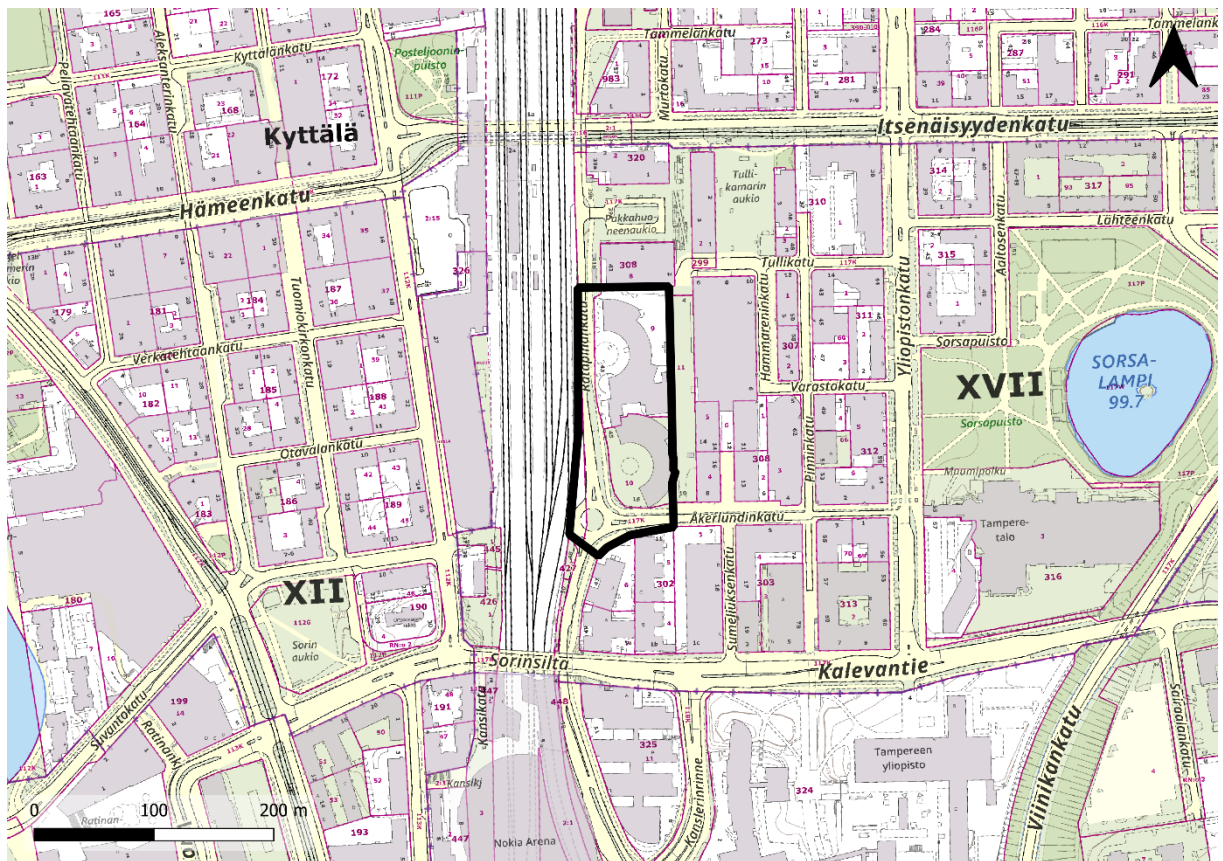
1	Johdanto.....	3
2	Lähtötiedot.....	4
3	Maastotarkastelu	10
3.1	Luontoarvojen yleiskuvaus	10
3.2	Huomionarvoiselle lajistolle soveltuva elinympäristö.....	14
4	Johtopäätökset.....	18
5	Viittaukset	19

1 Johdanto

WSP Finland Oy on laatinut Tampereen kaupungin kaupunkiympäristön suunnittelun toimeksiannosta luontoarvojen esiselvityksen Ratapihankatu 43 ja 45 asemakaavan nro 9020 kaavoitustyön tueksi. Esiselvityksen tavoitteena oli arvioida, tarvitaanko kaava-alueella varsinaisia luontoselvityksiä.

Luontoarvojen esiselvitys tehtiin olemassa olevien aineistojen ja maastotarkastelun pohjalta. Maastotarkasteltu tehtiin 20.2.2025 biologi Sara Caetanon (FM) toimesta. Alueella tarkasteltiin mahdollisia huomionarvoiselle lajistolle soveltuvia elinympäristöjä tai kulkureittejä. Maastokäynnin ajankohdan takia työssä ei tarkasteltu alueen kasvillisuutta.

Asemakaava-alue on noin 1,7 hehtaarin kokoinen alue, joka sijaitsee Tullin kaupunginosassa. Se rajautuu etelässä Åkerlundinkatuun, idässä kortteliin 11, pohjoisessa kortteliin 308 ja Pakkahuoneenaukioon, ja lännessä junarataan (kuva 1). Alueeseen sisältyvät korttelit 9 ja 10, joille sijoittuu hotelli parkkialueineen, sekä Ratapihankadun ja junaradan varren viherkaistoja.

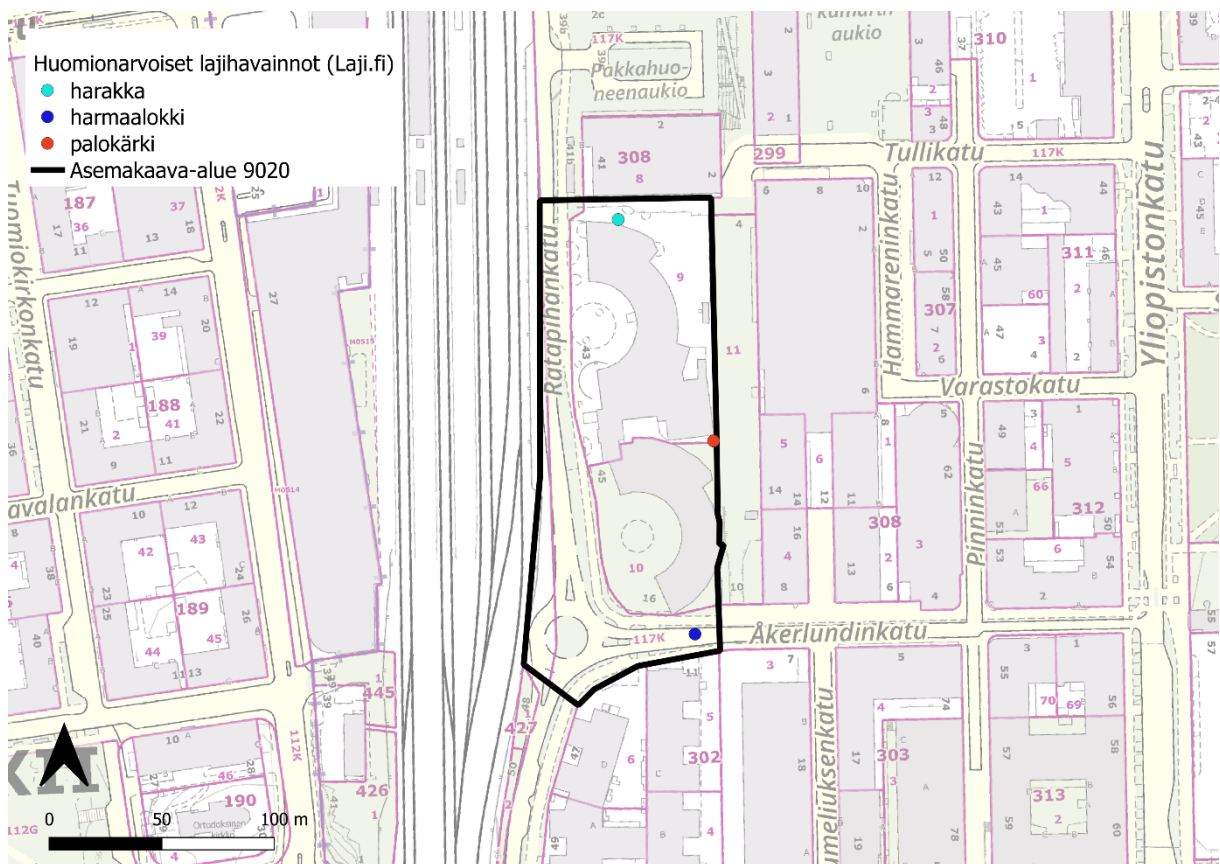
Kuva 1. Selvitysalue mustalla rajattuna.

2 Lähtötiedot

Alueelle ei tiettävästi ole tehty aiempia luontoselvityksiä. Tampereen henkilöratapihan kehittämisen yhteydessä on tehty yhteenvetokartta ratapihan ympäristökohteista (Väylävirasto 2020), jossa ei todettu asemakaava-alueelle sijoittuvia luontoon liittyviä kohteita.

Asemakaava-alueelta ja sen lähiympäristöstä haettiin Laji.fi -tietokannan aiemmat lajihavainnot (haettu 11.2.2025, sisältäen käyttörajoitetun aineiston). Asemakaava-alueelle sijoittuvia huomionarvoisten lajien havaintoja ovat palokärjen (EU:n lintudirektiivin liitteen I laji), harmaalokin (vaarantunut laji, VU) ja harakan (silmläpidettävä laji, NT) havainnot (kuva 2). Palokärki on metsälintu, joten elokuussa 2020 tehty havainto on todennäköisesti ollut alueen läpi vaeltaneista yksilöistä. Harmaalokki on järvien pesimälintu, joka pesii yleensä rantakallioilla. Harakka on kulttuuriympäristöjen laji, joka pesii puissa.

Lisäksi asemakaava-alueen ympäristöstä on havaintoja useista muista huomionarvoisista lintulajeista, joista suurimmalle osalle ei ole alueella soveltuvaa elinympäristöä tai pesäpaikkoja (taulukko 1). Rakennuksissa pesiville lajeille tervapääskylle, varpuselle ja selkälokille voisi löytyä sopivia pesäpaikkoja lähinnä rakennusten koloista ja katoilta.

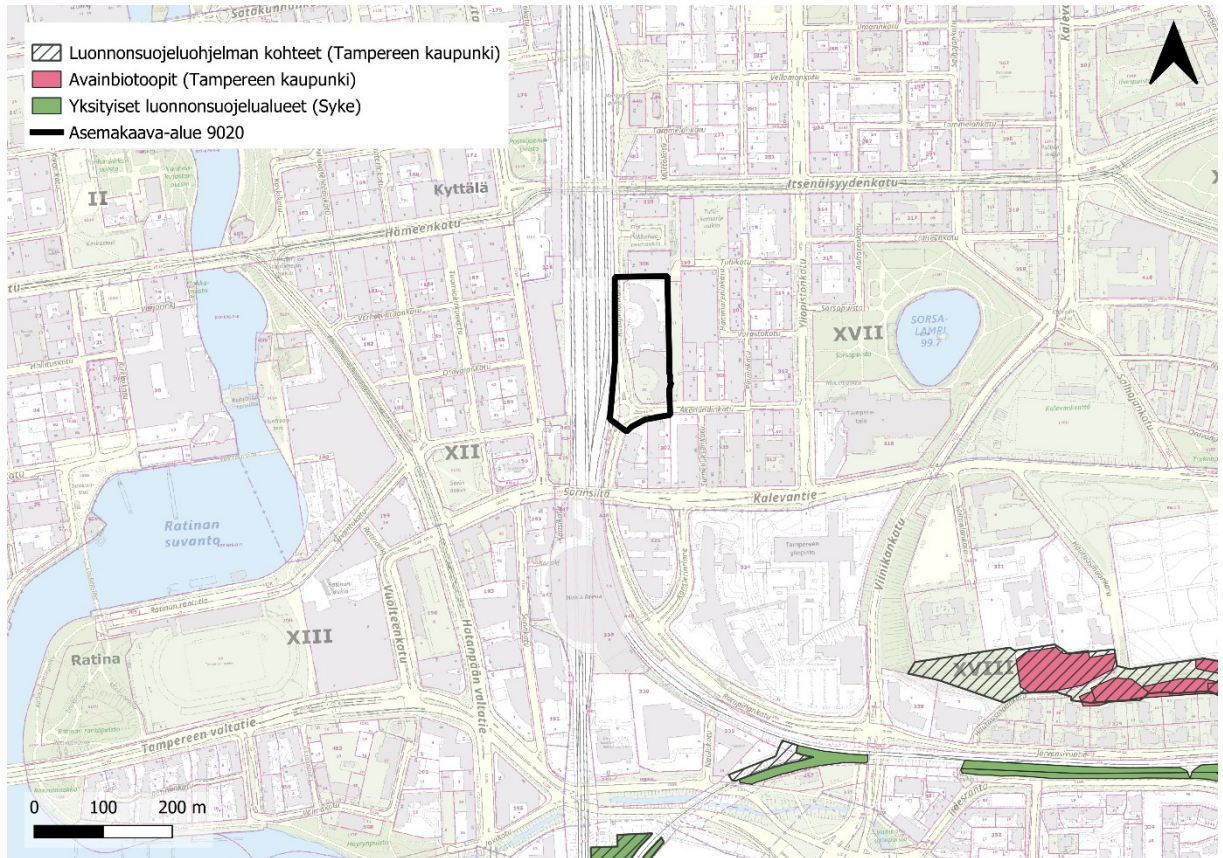

Kuva 2. Asemakaava-alueella aiemmin tehdyt huomionarvoisen lajiston havainnot.

Taulukko 1. Selvitysalueen ympäristössä havaittua huomionarvoista lintulajistoa. Taulukossa on esitetty vain 2000-luvulla tehdyt havainnot. Lähde: Lajitietokeskus.

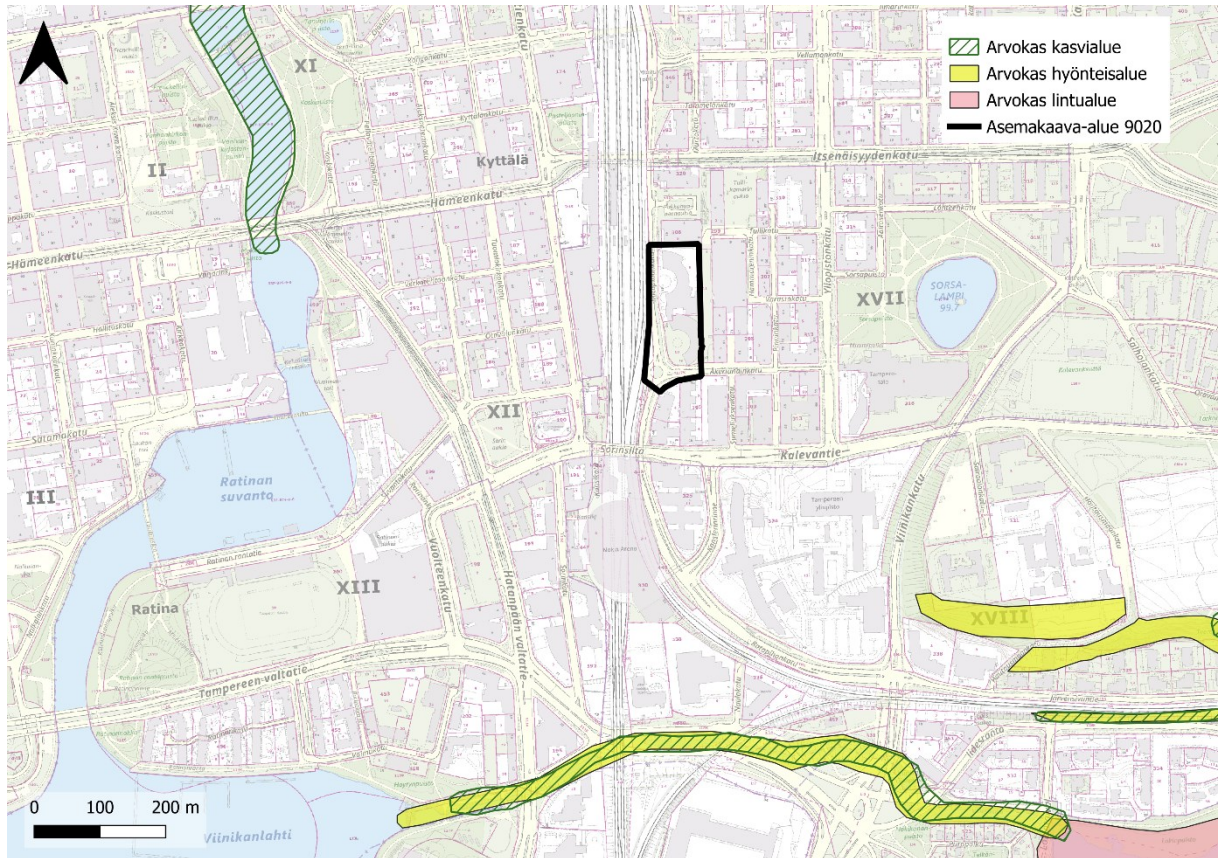
Laji	Uhanalaisuus-luokitus	Lintudirektiivin muuttolintu tai liitteen I laji	Havaintovuosi	Havaintokertojen määrä	Soveltuvaa elinympäristöä	Soveltuvia pesäpaikkoja
harakka	NT		2020, 2022, 2023	7	x	
harmaalokki	VU		2018, 2020-2024	15		
kivitasku	LC	x	2019	1		
lehtopöllö	LC		2013	1		
naurulokki	VU		2022, 2023	2		
palokärki	LC	x	2020	1		
selkälokki	EN		2020, 2022, 2023	4		x
tervapääskey	EN		2019, 2020, 2022, 2023	7	x	x
varpunen	EN		2016, 2020, 2023	10	x	x
varpushaukka	EN		2011	1		
viherpeippo	EN		2018, 2020	2	x	

Asemakaava-alueelle ei sijoitu luonnonsuojelualueita tai luonnonsuojeluohjelman kohteita. Lähimmät luonnonsuojelualueet sijoittuvat noin 500 metrin päähän etelään (kuva 3). Kyseessä on useammasta erillisestä osa-alueesta muodostuva ahdeyökkösen (EN, kiireellisesti suojeltava laji) suojelualue, joka sijoittuu junaradan varteen. Lisäksi noin 500 metriä asemakaava-alueelta kaakkoon on Kalevankankaan luonnonsuojeluohjelmakohde, jonka suojeltavana arvona on oliivineilikkayökkönen (NT, alueellisesti uhanalainen laji). Osittain luonnonsuojeluohjelman kohteen kanssa päällekkäin esiintyy Tampereen kaupungin avainbiotooppirajauksia (kuva 3). Kaikki Kalevankankaalle rajatut avainbiotoopit ovat paahdeympäristöjä, joilla tehtyjä lajihavaintoja ovat ahdeyökkösen lisäksi kangaskeltanosulkanen (EN) ja arohietayökkönen (NT). Kalevankankaalla on myös pieniä lahokaviosammalelle mahdollisesti soveltuvia alueita.

Kuva 3. Selvitysalueen sijainti suhteessa lähimpiin luonnonsuojelualueisiin, luonnonsuojeluohjelman kohteisiin ja avainbiotooppeihin.

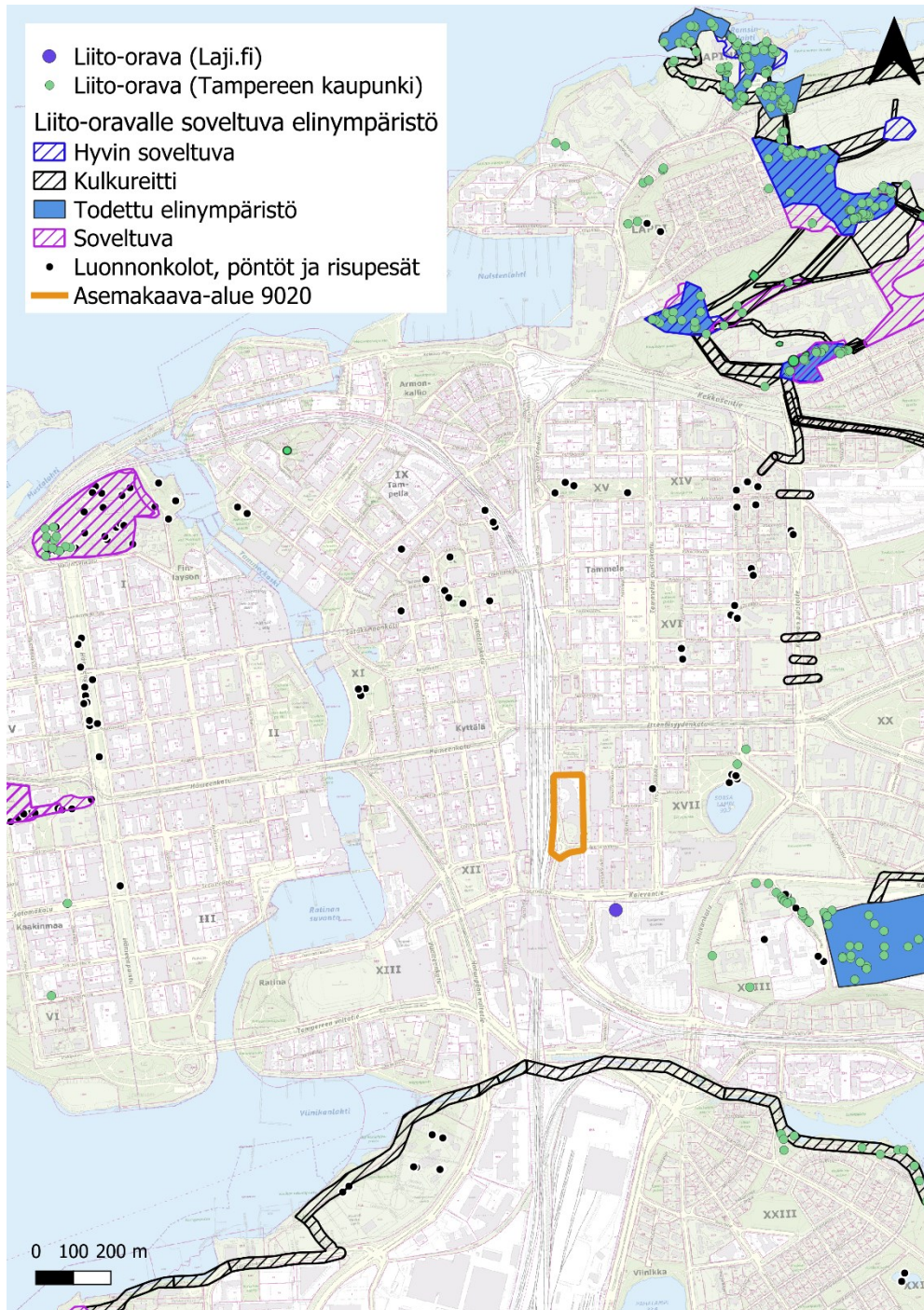
Kalevankankaan paahderinteitä on rajattu myös Tampereen kaupungin arvokkaaksi hyönteis- ja kasvillisuusalueeksi (kuva 4). Myös noin 500 metriä asemakaava-alueelta etelään sijaitseva Viinikanoja on arvioitu sekä hyönteisten että kasvillisuuden kannalta arvokkaaksi ympäristöksi, mutta kosteana ympäristönä sen lajistoarvot todennäköisesti poikkeavat huomattavasti asemakaava-alueen luontoarvoista. Lähin arvokas lintualue sijoittuu n. 850 metrin päähän kaakkoon, lidesjärvelle.

Kuva 4. Selvitysalueen sijainti suhteessa arvokkaisiin hyönteis-, kasvi- ja lintualueisiin 2003 (Tampereen kaupunki).

Asemakaava-alue sijoittuu melko etäälle Tampereen kaupungin luontotietoaaineistossa esitetyistä liito-oravan elinympäristöistä ja soveltuvista kulkureiteistä (kuva 5). Liito-oravalle soveltuvat kulkureitit ovat ylipäättään puutteellisia Tampereen keskustan alueella, ja ainoa esitetty kulkureitti junaradan yli länteen kulkee Viinikanojaa pitkin. Asemakaava-alueelle sijoittuvan Torni-hotellin kattoterassille on kuitenkin harhautunut yksittäinen liito-orava huhtikuussa 2024. Liito-orava on ilmeisesti kiivennyt 88 metrin korkeudessa sijaitsevalle kattoterassille. Kyseessä on saattanut olla koiras, joka on kevään paritumisaikana etsinyt naaraita laajalta alueelta (Roth 2024).

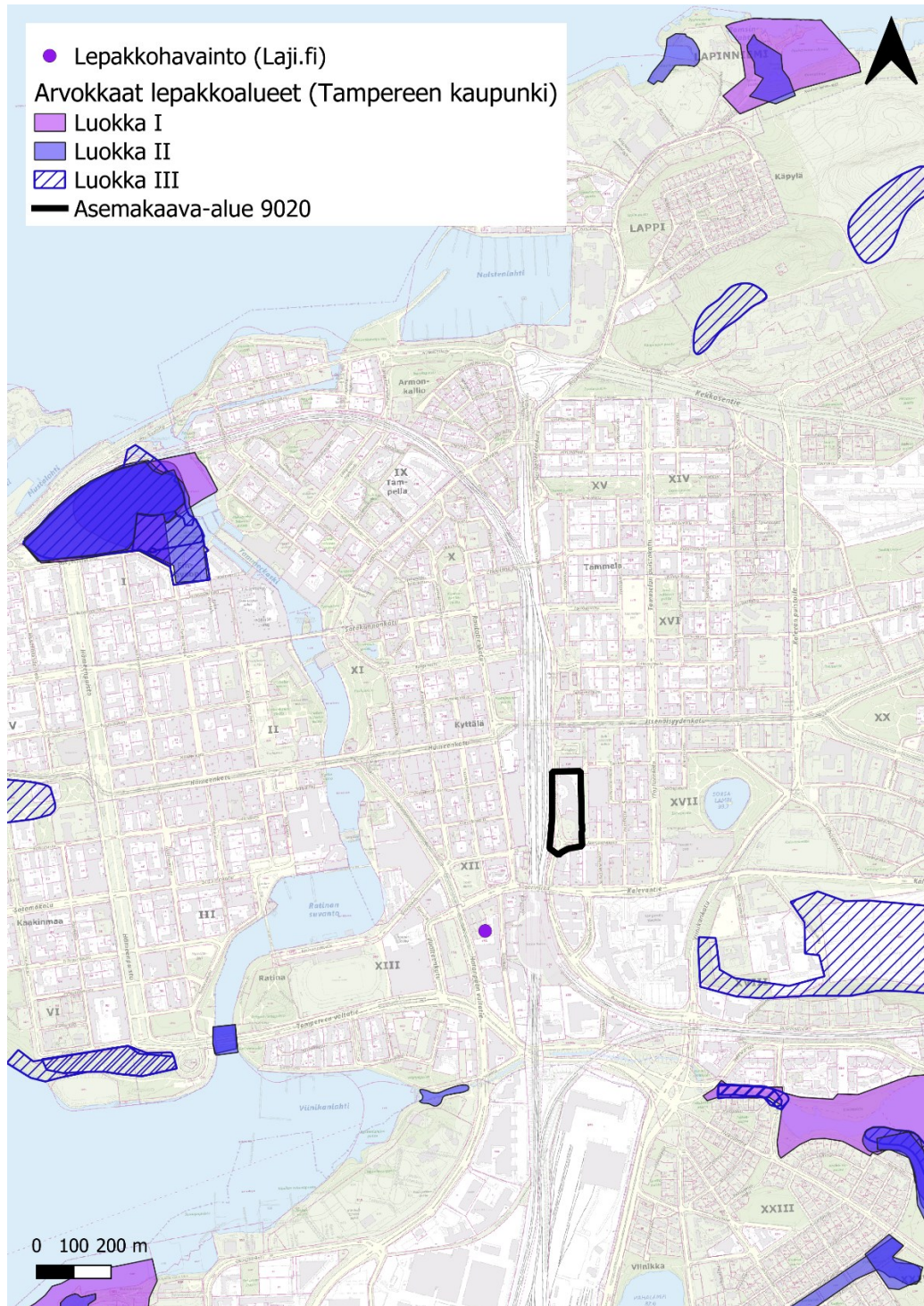
Aiempiä liito-oravahavaintoja on muutoin tehty lähimmillään noin 600 metrin päässä asemakaava-alueelta, Tampereen yliopiston kampukselta ja Kalevankankaan hautausmaan ympäristöstä (kuva 5). Havainnot liittyvät todennäköisesti yksilöihin, jotka ovat lähteneet kulkemaan länteen Kalevankankaan todetulta liito-oravan elinympäristöltä. Tampereen yliopiston kampuksen liito-oravahavainto on vuonna 2023 tehty suora näköhavainto puiden välillä liitäneestä yksilöstä. Kalevankankaan hautausmaan ympäristön havainnot on tehty vuosina 2016, 2018 ja 2019 jätöshavaintoina.

Kuva 5. Selvitysalueen sijainti suhteessa Tampereen kaupungin liito-oravalle soveltuviin elinympäristöihin ja pesäpaikkoihin ja aiempiin liito-oravahavaintoihin.

Asemakaava-alueen välittömään läheisyyteen ei sijoitu arvokkaita lepakkoalueita (kuva 6). Lähimmät aiemmin tunnistetut arvokkaat lepakkoalueet sijoittuvat noin 400 metrin päähän kaakkoon, Kalevankankaalle. Hatanpään valtatieltä on yksi tarkemmin määrittämättömän

lepakkolajin havainto vuodelta 2014 (kuva 6). Havaintopaikan rakennetun ympäristön perusteella kyseessä on todennäköisesti ollut pohjanlepakko.

Kuva 6. Selvitysalueen sijainti suhteessa arvokkaisiin lepakkoalueisiin (Tampereen kaupunki).

Lisäksi tarkistettiin seuraavat Tampereen kaupungin luontotietoaaineistot, mutta niiden kohteita ei sijoitu asemakaava-alueelle tai sen lähiympäristöön:

- elinympäristöt
- lahokaviosammalalueet
 - ydinalueet
 - erittäin soveltuvat alueet
 - lajihavainnot
- arvokkaat lajihavainnot (pistemäiset ja aluemaiset), pl. liito-oravahavainnot
- luonnonmuistomerkit
- vanhat metsät 2006

Asemakaava-alueelle tai sen lähiympäristöön ei sijoitu myöskään valtion suojelualueita, Natura 2000 -alueita tai Metsälain 10 §:n erityisen tärkeitä elinympäristöjä.

Asemakaava-alueelta ei ole aiempia havaintoja haitallisista vieraslajeista.

3 Maastotarkastelu

Asemakaava-alue käytiin läpi myös maastossa 20.2.2025. Selvitysajankohdasta johtuen maastotarkastelussa keskityttiin alueen luonnon yleispiirteisiin. Lisäksi arvion tukena käytettiin Google Street View -kuva-aineistoa (kuvattu kesäkuussa 2021 ja elokuussa 2024). Tarkastelun tavoitteena oli arvioida tarvetta varsinaisille luontoselvityksille.

3.1 Luontoarvojen yleiskuvaus

Asemakaava-alue on suurimmaksi osaksi rakennettua pintaa, jolla on muutamia istutuksia, hoidettuja nurmikaistaleita ja istutuspuita (kuvat 7-9). Näillä alueilla ei maastotarkastelun tai Google Street View- aineiston perusteella todettu erityisiä luontoarvoja.

Ratapihankadun ja junaradan välissä on viherkaistale, jolla kasvaa luonnontilaisempaa ruohovarista kasvillisuutta (kuvat 10-11). Esiselvityksen perusteella kasvillisuus näyttää kuitenkin melko rehevältä ja tavanomaiselta tienvarsikasvillisuudelta, verrattuna sorapintaiseen ja aukkoisempaan kasvillisuuteen, jota esiintyy tien varrella heti asemakaava-alueen eteläpuolella. Esiselvityksen perusteella viherkaistaleen lajistoa ovat nuoret pajut ja koivuntaimet, pietaryrtti, hiirenvirna, siankärsämö, leskenlehti, pelto-ohdake, pujo ja apilat (tarkka lajinmääritys epävarmaa). Lisäksi alueella on yksittäinen haitallisen vieraslajin komealupiinin esiintymä (kuva 12).

Kuvat 7-8. Asemakaava-alue on pitkälti rakennettua ympäristöä, jolla on istutuksia ja yksittäisiä puita.

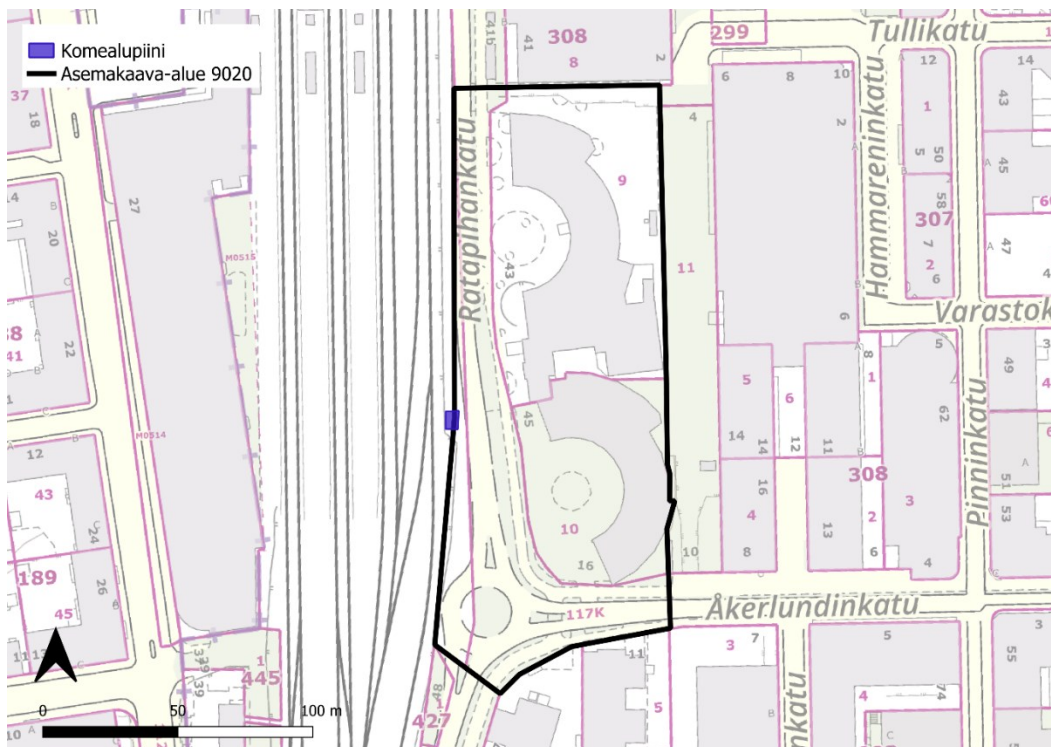
Kuva 9. Vaikka kaikki asemakaava-alueen kasvillisuus ei ole intensiivisesti hoidettua, se vaikuttaa melko rehevältä ja lajistoltaan yksipuoliselta. Google Street View -kuvaa kesäkuulta 2021. Lähde: Google 2025.

Kuva 10. Ratapihankadun ja junaradan väliin jää kasvillisuuskaistale, jolta erottui selvitysajankohtana pietaryrttiä.

Kuva 11. Kesällä kuvatun aineiston perusteella junaradan ja tien väliin jäävä viherkaista on kasvillisuudeltaan melko rehevää, mutta matalana pidettyä. Google Street View -kuvaa elokuulta 2024. Lähde: Google 2025.

Kuva 12. Junaradan reunalla on yksittäinen komealupiinin esiintymä.

3.2 Huomionarvoiselle lajistolle soveltuva elinympäristö

Tarkastelussa arvioitiin alueen soveltuvuutta etenkin liito-oravan, lepakoiden ja huomionarvoisten hyönteis- ja lintulajien elinympäristöksi. Tämän pohjalta arvioitiin varsinaisten lajistaselvityksien tarvetta.

Liito-orava

Liito-orava (*Pteromys volans*) on rauhoitettu laji sekä luontodirektiivin II ja IV liitteiden (92/43/EEC) laji. Vuoden 2019 Punaisen kirjan perusteella se on luokiteltu vaarantuneeksi (VU) (Hyvärinen ym. 2019).

Liito-oravan elinympäristöä ovat tyypillisesti varttuneet kuusivaltaiset sekametsät, joissa on lehtipuita ravinnoksi ja puunkoloja pesä- ja piilopaikaksi. Etenkin kookkaita haapoja kasvavat sekametsät ovat liito-oravan suosiossa. Liito-oravan elinympäristöjä on myös heikompilaatusissa elinympäristöissä, mutta nuorissa taimikoissa se ei esiinny.

Asemakaava-alueen puusto koostuu käytännössä kokonaan yksittäisistä istutuspuista. Asemakaava-alueella ei havaittu kolopuita tai mahdollisesti liito-oravan pesäpaikoiksi soveltuvia risupesiä. Harvapuustoisena alue ei ole liito-oravalle soveltuvaa elinympäristöä. Kohteella ei myöskään esiinny haapaa tai suojaavia kuusia.

Asemakaava-alueelle tai sen läheisyyteen ei ole arvioitu liito-oravan mahdollisia kulkuyhteyksiä (kuva 5). Liito-oravan kulkuyhteyksien tukeminen myös Tampereen keskusta-alueen läpi on suositeltavaa, mutta toteutuisi olemassa olevan puuston perusteella helpoiten Viinikanojan lisäksi asemakaava-alueen pohjoispuolelta (kuva 13).

Liito-oravan osalta ei nähdä tarvetta erilliselle luontoselvitykselle.

Kuva 13. Maanpeiteaineiston perusteella asemakaava-alue sijoittuu latvuspeittävyydeltään hyvin aukkoiselle alueelle (Tampereen kaupunki).

Lepakot

Kaikki Suomessa tavatut lepakkolajit ovat EU:n luontodirektiivin IV (92/43/EEC) lajeja, ja lisäksi luonnonsuojelulailla rauhoitettuja, joten niiden lisääntymis- ja levähdyspaikat ovat lailla suojattuja. EUROBATS-sopimuksen mukaisesti myös lepakoiden muuttoreitit ja ruokailualueet tulisi huomioida maankäytön suunnittelussa.

Lepakoille soveltuvat elinympäristöt vaihtelevat lajin mukaan. Esimerkiksi pohjanlepakko voi viihtyä myös kaupunkiympäristössä, kun taas viiksisiippa ja isoviiksisiippa esiintyvät lähes aina metsissä, etenkin vanhoissa ja kuusivaltaisissa metsissä. Vesistöt, rantametsät ja rantaruovikot ovat tyypillisesti lepakoille hyviä saalistusalueita. Myös pienipiirteiset kulttuurimaisemat soveltuvat hyvin monien lepakkolajien elinympäristöksi.

Asemakaava-alueella ei ole useimmille lepakkolajeille soveltuvaa elinympäristöä, sillä se on rakennettua, valaistua ja avointa ympäristöä. Vesistöjä selvitysalueella ei ole. Alueen vanhat tiilirakennukset voisivat kuitenkin soveltua lepakoiden lisääntymis- ja

levähdyspaikaksi. Niillä on harjakatot, ja mahdollisesti sisäänlentoaukkoina toimivia savupiippuja. Toisaalta rakennuksia on remontoitu, eikä ulkotarkastuksen perusteella selviä varmasti, onko rakennuksissa vielä jäljellä välikattoa (kuva 14). Pohjanlepakkoa lukuun ottamatta niiden lähiympäristö on myös lepakoiden liikkumisen kannalta haastavaa. Etenkään viiksisiipat ja korvayököt eivät mielellään lisäännä rakennetun ympäristön ympäröimissä kohteissa (Suominen ym. 2023).

Selvitysalueella ei ole sellaisia piirteitä, jotka viittaisivat sillä sijaitsevan lepakoille tärkeitä ruokailualueita tai toimivia kulkureittejä. Tämän takia lepakoiden osalta ei nähdä tarvetta erilliselle luontoselvitykselle, jos vanhoille tiilirakennuksille ei tehdä kattorakenteisiin kohdistuvia muutoksia. Tällaisia voisivat olla esimerkiksi välikaton poistaminen, jos se on rakennuksissa edelleen jäljellä.

Kuva 14. Asemakaava-alueen vanhoja mutta remontoituja tiilirakennuksia, jotka saattavat soveltua lepakoiden ja rakennuksissa pesivien lintujen pesäpaikaksi.

Huomionarvoinen hyönteislajisto

Huomionarvoisille hyönteislajeille tärkeitä elinympäristöjä ovat vanhat lahopuiset metsät, pienvedet ja kosteikot, sekä paahdeympäristöt, kuten ruderaattialueet, kalliot ja kedot.

Myös huomionarvoisten hyönteislajien elinkierrossa tärkeiden kasvilajien esiintyminen viittaa soveltuvaan elinympäristöön.

Melko lähelle asemakaava-aluetta sijoittuu aiemmin todettuja ahdeyökkösen, oliivineilikkayökkösen, kangaskeltanosulkasen ja arohietayökkösen elinympäristöjä (kuvat 3 ja 4). Erittäin uhanalaisen ahdeyökkösen (*Athetis gluteosa*) ja silmälläpidettävän arohietayökkösen (*Euxoa adumbrata*) toukat voivat käyttää ravintokasveinaan monia eri heiniä ja ruohoja, mutta niiden elinympäristöjä ovat tyypillisesti kuivat niityt ja kedot, lämpimät hiekka- ja kivikkoalueet, ja muut paahdeympäristöt. Tämän perusteella ei pidetä todennäköisenä, että asemakaava-alueen kasvillisuudeltaan rehevältä vaikuttava tienpiennar olisi näille lajeille soveltuvaa elinympäristöä.

Silmälläpidettävän ja alueellisesti uhanalaisen oliivineilikkayökkösen (*Hadena albimacula*) toukkien ravintokasvia nuokkukohokkia ja erittäin uhanalaisen kangaskeltanosulkasen (*Oxyptilus ericetorum*) toukkien ravintokasvia huopakeltanoa ei todennäköisesti esiinny asemakaava-alueen tienpientareella, sillä molemmat ovat melko kuivien, paahteisten ja avoimien ympäristöjen kasvilajeja. Huopakeltano on kuitenkin lajina yleinen myös Tampereen avoimemmilla tienvarsilla.

Koska asemakaava-alueen kasvillisuuskaistaleet vaikuttavat melko reheväkasvuisilta ja lajistoltaan tavanomaisilta, hyönteisten osalta ei nähdä tarvetta erilliselle luontoselvitykselle.

Linnusto

Tiiviisti rakennettuna ympäristönä asemakaava-alue ei vaikuta erityisen soveltuvalta useimmille lintulajeille. Lähinnä rakennuksissa pesivät lajit, kuten tervapääsky ja varpunen, voisivat mahdollisesti pesiä alueella. Etenkin vanhojen tiilirakennuksien räystäiden alla voi olla soveltuvia pesäpaikkoja (kuva 14). Myös selkälokki voi pesiä katoilla.

Jos näihin tiilirakennuksiin kohdistuu sellaisia muutoksia, jotka voisivat heikentää linnuston mahdollisia pesäpaikkoja, pesimälinnuston esiintyminen tulisi selvittää. Muussa tapauksessa ei nähdä tarvetta erilliselle linnustoselvitykselle.

4 Johtopäätökset

Ratapihankadun 43 ja 45 asemakaavan nro 9020 kaavan tavoitteena on eheyttää korttelirakennetta ja kaupunkikuvaa, huomioiden valtakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö. Kaavan tavoitteena on mahdollistaa hotellin laajentuminen uudella 25-kerroksisella rakennuksella ja luoda edellytykset vanhan veturitallin kunnostamiselle hotellitoimintaa varten sekä mahdollistaa käyttöä vanhalle vesitornirakennukselle. Kaavan yhteydessä tutkitaan Ratapihankadun ja Åkerlundinkadun liittymäratkaisua ja osoitetaan liittymän edellyttämä katualue. Asemakaavalla mahdollistetaan kävelysillan toteuttaminen ja esteettömät yhteydet sillalta Åkerlundinkadulle. (Tampereen kaupunki 2024)

Tämän esiselvityksen perusteella asemakaava-alueen todennäköisimmät luontoarvot liittyvät vanhoihin tiilirakennuksiin, jotka voivat toimia lepakoiden ja rakennuksissa pesivien lintujen pesäpaikkana. Rakennusten ympäristö on kuitenkin liian rakennettua useimpien lepakkolajien elinympäristöksi.

Koska asemakaava-alueen vanhat rakennukset ovat suojeltuja osia arvokasta rakennettua kulttuuriympäristöä, niiden säilyttäminen on asemakaavan tavoitteiden mukaista. Jos niiden kattorakenteisiin, räystäisiin, tai muihin suojaisia paikkoja tarjoaviin rakenteisiin kohdistuisi muutoksia, rakennuksista on tarkistettava lepakoiden ja rakennuksissa pesivien lintujen esiintyminen. Muutoin varsinaisten luontoselvitysten toteuttamista alueelle ei nähdä tarpeelliseksi.

Yleisinä suosituksina puuston määrän vähentämistä ja latvusyhteyden heikentämistä on hyvä välttää jo ennestään vähäpuustoisella keskusta-alueella. Suositeltavaa on myös säilyttää ja mahdollisesti kehittää radan- ja tienvarsien kasvillisuusalueita niittyverkoston tukialueena, koska myös niittyverkostossa on katkoksia Tampereen keskusta-alueella.

5 Viittaukset

Hyvärinen E., Juslén A., Kemppainen E., Uddström A. & Liukko U.M. 2019: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus.

Roth R. 2024: Liito-oravan hurja retki yläilmoissa – Luultavasti keväthuuma ajoi kattoterassille Tampereen keskustaan. *Aamulehti* 10.4.2024. [Liito-oravan hurja retki yläilmoissa – Luultavasti keväthuuma ajoi kattoterassille Tampereen keskustaan](#)

Suominen K., Vesterinen E., Kivistö I, Reiman M., Virtanen T., Meierhofer M. B., Vasko V. & Lilley T. M. 2023: Environmental features around roost sites drive species-specific roost preferences for boreal bats. *Global Ecology and Conservation* 46 e02589.

Tampereen kaupunki 2024: Asemakaavan muutoksen osallistumis- ja arviointisuunnitelma. XVII (Tulli) Ratapihankatu 43, 45 ja katualueita, asemakaava nro 9020. Diaarinumero TRE: 2020/10.02.01/2024. https://www.tampere.fi/sites/default/files/2024-12/9020_o_a_s_20241205.pdf

Väylävirasto 2020: Tampereen henkilöratapihan kehittäminen. Ratasuunnitelma. Ympäristökohteiden yleiskartta, piirrosnumero 3600 72 4939.
